

Nr 99.

Ankom till riksdagens kansli den 10 april 1946 kl. 4 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder i anledning av förgiftningsfaran vid gengasdrift.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln (punkten 196) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Åtgärder i anledning av förgiftningsfaran vid gengasdrift för budgetåret 1946/47 beräkna ett förslagsanslag av 230 000 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 169, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 8 mars 1946, föreslagit riksdagen att till nämnda ändamål för budgetåret 1946/47 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 37 000 kronor.

För innevarande budgetår är ifrågavarande förslagsanslag uppfört med 230 000 kronor.

I skrivelser den 31 augusti 1945 och den 18 januari 1946 har *medicinalstyrelsen* gjort framställning om anvisande av medel till ifrågavarande ändamål för nästa budgetår.

Över medicinalstyrelsens framställning ha efter remiss yttranden avgivits av *statskontoret*, *riksförsäkringsanstalten* och *statens institut för folkhälsan*. *Departementschefen* har i ärendet anfört följande.

Sedan tillgången på flytande bränslen numera åter blivit fri, har användningen av gengasdrift hastigt nedgått. Denna utveckling, som återspeglar sig i en successiv minskning under senare delen av 1945 av antalet nytilkomna fall av gengasförgiftning, synes också möjliggöra en väsentlig besparing av medicinalstyrelsens förevarande förslag till anslagsberäkning för nästa budgetår.

Vad först angår frågan om den fortsatta verksamheten vid den under föregående år inrättade gengaskliniken vid karolinska sjukhuset, vilken avsetts såsom en för hela landet gemensam central för undervisning, behandling och forskning rörande förgiftningsfaran vid gengasdrift, delar jag myndigheternas mening, att medel för fortsatt drift av nämnda klinik böra beräknas under ifrågavarande anslag. Då det emellertid för närvarande icke är möjligt att bedöma, huruvida behov av kliniken kan komma att föreligga under hela budgetåret 1946/47, har jag ansett försiktigheten bjuda, att medel för den fortsatta verksamheten tills vidare anvisas endast för en del av budgetåret, förslagsvis sex månader av detsamma. Till arvoden åt läkare och övrig personal vid kliniken torde därvid, på grundval av belastningssiffrorna från föregående budgetår, böra beräknas ett belopp av 4 700 kronor för månad eller sålunda för sex månader 28 200 kronor. Jag har därvid räknat

med full sysselsättning för den nu anställda personalen men förutsätter, att medicinalstyrelsen och sjukhusdirektionen komma att beakta de möjligheter till minskning av personalen, vartill förändrade förhållanden kunna giva anledning. Till täckande av uppkommande vikariatsersättningar i anledning av semester torde förslagsvis böra beräknas ett belopp av 4 000 kronor. För materiel och diverse omkostnader räknar jag med ett belopp av 1 500 kronor. Skulle emellertid förhållandena påfordra, att verksamheten vid kliniken upprätthålles under längre tid än som ligger till grund för mina kostnadsberäkningar, torde Kungl. Maj:t få förutsättas äga möjlighet att med anlitande av förevarande anslag besluta om den medelsanvisning, som kan bli erforderlig för verksamhetens fortsatta bedrivande under budgetåret.

Beträffande härefter medicinalstyrelsens förslag att staten jämväl under nästa budgetår skall lämna bidrag till den vård av gengasskadade, som kan komma att lämnas av landsting och städer, som icke deltaga i landsting, vill jag erinra om att vården av gengasskadade liksom av andra yrkessjuka i princip ankommer på nämnda huvudmän. Att denna princip i viss mån frångicks under kriget, berodde på att gengasförgiftningen visade sig vara en synnerligen allvarlig yrkessjukdom med mycket stor frekvens och att härigenom ett nytt sjukvårdsproblem uppkom, vilket påfordrade en snabb lösning. I dagens situation föreligga emellertid icke samma skäl att särskilja gengasskador från andra yrkessjukdomar. Jag anser mig därför icke böra förorda, att medel beräknas för ifrågavarande lokala sjukvårdsverksamhet, vilken för närvarande bedrivs endast vid den kommunala gengaskliniken i Stockholm (Sabbatsbergs sjukhus) och de båda undersökningsstationerna i Uppsala och Örebro. Därest emellertid, mot förmodan, behov jämväl under det kommande budgetåret skulle finnas föreligga att understödja ifrågavarande verksamhet, torde Kungl. Maj:t böra äga möjlighet att, på grundval av i varje särskilt fall gjord utredning, bevilja statsbidrag till driften av dylika gengaskliniker. Statsbidrag bör i sådant fall givetvis icke lämnas till högre belopp än som kunnat utgå enligt hittills tillämpade, i propositionen nr 256/1944 angivna grunder.

Behovet av att anordna ytterligare utbildningskurser för blivande gengasläkare synes tveksamt. Jag kan därför icke biträda medicinalstyrelsens förslag om beräkning av medel för detta ändamål.

Den centrala ledningen av den medicinska forskningsverksamhet på området, som tills vidare bör fortsättas med uppgift bl. a. att samla och bearbeta de under krisåren vunna erfarenheterna, bör alltjämt handhas av statens gengasforskningsråd. För ersättningar till ledamöter i rådet torde böra avses ett belopp av 3 000 kronor. Viss förstärkning av medicinalstyrelsens hälsovårdsbyrå, bland annat för utförande av kansligöromål åt rådet, påkallas sålunda även under nästa budgetår. Frågan om härför erforderlig medelsanvisning anmäler jag i samband med proposition denna dag angående anslag till medicinalstyrelsen: avlöningar m. m.

Medicinalstyrelsen har vidare anmält behov av medel för nästa budgetår till bestridandet av uppkommande kostnader för vissa under nästa budgetår planerade undersökningar rörande förgiftningsfaran vid anläggningar för stationär gengasdrift m. m. Då någon närmare utredning rörande behovet och omfattningen av berörda undersökningar icke förebragts, anser jag mig icke nu böra beräkna medel därför. I den mån emellertid framdeles behov skulle finnas föreligga av undersökningar av ifrågasatt art, torde Kungl. Maj:t böra äga möjlighet att anlita förevarande anslag.

Till frågan om den framtida ledningen och organisationen av den hittills bedrivna tekniskt-profylaktiska verksamheten torde ställning böra tagas först i samband med prövningen av det förslag till ny arbetarskyddsorganisa-

tion, vilket är under utarbetande av 1938 års arbetarskyddskommitté. Jag delar medicinalstyrelsens mening, att medel för detta ändamål icke böra beräknas i förevarande sammanhang.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat skulle medelsbehovet till åtgärder i anledning av förgiftningsfaran vid gengasdrift för nästa budgetår uppgå till (28 200 + 4 000 + 1 500 + 3 000) 36 700 kronor eller i avrundat tal 37 000 kronor.

Vad departementschefen anfört i fråga om de ändamål, för vilka ifrågavarande anslag må tagas i anspråk under nästa budgetår, föranleder ej erinran från utskottets sida. Utskottet.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Åtgärder i anledning av förgiftningsfaran vid gengasdrift* för budgetåret 1946/47 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 37 000 kronor.

Stockholm den 9 april 1946.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Lindström, Gränebo, Larsson, Heiding, Mannerskantz, Gustaf Karlsson, Gillström, Petersson, Rosenberg, Hesselbom* och *Ragnar Bergh*; samt

från andra kammaren: herrar *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Svensson* i Grönvik, *Ward, Bergström, Mårtensson, Pettersson* i Dahl, *Holmström*, fru *Alvén*, herrar *Hoppe, Boman* i Kieryd och *Birke*.
